Europa-Parlamentet
2024-2029

Udenrigsudvalget

2025/2216(INI)

5.2.2026

UDKAST TIL BETÆNKNING

om Europa-Parlamentets henstilling til Rådet, Kommissionen og næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik om fremme af tværnational forvaltning af vand af hensyn til konfliktforebyggelse og fred (2025/2216(INI))

Udenrigsudvalget

Ordfører: Leoluca Orlando

INDHOLD

Side

UDKAST TIL EUROPA-PARLAMENTETS HENSTILLING 3

BEGRUNDELSE 7

BILAG: ERKLÆRING OM INPUT 8

UDKAST TIL EUROPA-PARLAMENTETS HENSTILLING

til Rådet, Kommissionen og næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik om fremme af tværnational forvaltning af vand af hensyn til konfliktforebyggelse og fred
(2025/2216(INI))

Europa-Parlamentet,

– der henviser til FN-konventionen om beskyttelse og udnyttelse af grænseoverskridende vandløb og internationale søer (konventionen om vand) fra 1992,

– der henviser til sin beslutning af 7. maj 2025 om den europæiske strategi for vandresiliens[1],

– der henviser til faktabladet fra FN's Højkommissariat for Menneskerettigheder med titlen "The Right to Water", som blev offentliggjort i august 2010,

– der henviser til Rådets konklusioner af 19. november 2018 om vanddiplomati,

– der henviser til Rådets konklusioner af 19. november 2021 om vand i EU's optræden udadtil,

– der henviser til forretningsordenens artikel 121,

– der henviser til sin beslutning af 2. april 2025 om menneskerettigheder og demokrati i verden og Den Europæiske Unions politik på området – årsberetning 2024[2],

– der henviser til betænkning fra Udenrigsudvalget (A10-0000/2025),

A. der henviser til, at vand er af afgørende betydning for menneskehedens overlevelse og alt liv på jorden og derfor skal forvaltes på en bæredygtig og retfærdig måde;

B. der henviser til, at adgang til vand er en menneskeret og en forudsætning for stabilitet og fred;

C. der henviser til, at klimaændringer udgør en alvorlig trussel mod vandressourcer og akvatiske økosystemer og forværrer vandstress;

D. der henviser til, at hydrologiske kredsløb bliver stadig mere uberegnelige og er kendetegnet ved voldsomme udsving mellem alvorlig tørke og ødelæggende oversvømmelser som følge af klimaændringer; der henviser til, at alle regioner i verden, hvor der er gletsjere, har rapporteret om isafsmeltning i de seneste år; der henviser til, at en betydelig mængde forurening af ferskvandsressourcerne på verdensplan skyldes menneskelige aktiviteter;

[1] Vedtagne tekster, P10_TA(2025)0091.
[2] EUT C, C/2025/4390, 9.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/4390/oj.

E. der henviser til, at grænseoverskridende grundvandsmagasiner, søer og vandløbsopland, der deles af to eller flere lande, udgør 60 % af verdens ferskvandsstrømme;

F. der henviser til, at de fleste lande ikke har nogen grænseoverskridende ordninger for fælles vandområder;

G. der henviser til, at vandstress og ensidige handlinger fra lande i grænseoverskridende vandområder såsom forurening eller overudnyttelse eller opførelse af infrastruktur har konsekvenser for alle stater, der grænser op til disse vandområder; der henviser til, at tvister om adgang til vand fører til og kan give næring til mere omfattende konflikter med alvorlige konsekvenser for den regionale stabilitet og menneskers sikkerhed til følge;

H. der henviser til, at konflikten om vand – til trods for at vand historisk set har fungeret som en katalysator for samarbejde – i løbet af de seneste ti år har overgået samarbejdet;

I. der henviser til, at opstrømsbrugere af vandsystemer har visse relative fordele i forhold til nedstrømsbrugere;

J. der henviser til, at væbnede konflikter og besættelser i væsentlig grad forstyrrer adgangen til vand og det tværnationale samarbejde om vand;

1. henstiller til Rådet, Kommissionen og næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik:

   a) at øge den rolle, som grænseoverskridende vandforvaltning spiller i EU's optræden udadtil, således at den fungerer som et meningsfuldt redskab til konfliktforebyggelse, -løsning og tillidsskabelse på regionalt, nationalt og internationalt plan, navnlig i områder, der er sårbare over for virkningerne af klimaændringer, og hvor der allerede er knaphed på vand

   b) at afhjælpe manglen på operationelle aftaler mellem regeringer, der deler grænseoverskridende vandområder, og stille al nødvendig EU-ekspertise og teknisk og finansiel bistand til rådighed for at støtte regeringerne i at etablere og gennemføre sådanne ordninger samt for at støtte vandområdeorganisationer

   c) at styrke den rolle, som tværnational vandforvaltning spiller i forbindelse med EU's optræden udadtil og diplomatiet, og med dette for øje at give Tjenesten for EU's Optræden Udadtil (EU-Udenrigstjenesten) og EU-delegationerne rundtom i verden passende finansielle og menneskelige ressourcer til at iværksætte og støtte grænseoverskridende vandforvaltning og diplomatiske aktiviteter på stedet såvel i som mellem partnerlande

   d) at sikre forhøjet og stabil finansiering af EU's grænseoverskridende vandforvaltning inden for rammerne af EU's optræden udadtil under den næste flerårige finansielle ramme

   e) at udvide det geografiske anvendelsesområde for EU's grænseoverskridende vandforvaltningsprojekter ud over Afrika og Centralasien til Nord-, Syd- og Mellemamerika, Mellemøsten og Nordafrika samt Øst- og Sydasien ved hjælp af

en Team Europe-tilgang

f) at styrke det multilaterale samarbejde om vand, navnlig inden for rammerne af FN, ved at fortsætte og optrappe globaliseringen af FN's vandkonvention og støtte gennemførelsen af målene for bæredygtig udvikling, navnlig mål 6 om rent vand og sanitet

g) at investere i en mere gennemsigtig oversigt over al igangværende EU-støtte til fremme af grænseoverskridende vandforvaltning på internationalt plan og sikre sammenhæng og strømlining af alt arbejde og al finansiering på tværs af alle relevante generaldirektorater og mellem EU-Udenrigstjenesten og Kommissionen

h) hvor det er muligt, at arbejde for at sikre rent vand af høj kvalitet, fremme bæredygtig vandforvaltning og gennemføre forskellige innovative vandteknologier, herunder naturbaserede løsninger

i) at sikre, at EU's vandinitiativer på verdensplan afhjælper de vedvarende datamangler og den manglende datadeling mellem regeringerne ved at udstyre partnerlandene med tekniske og fysiske ressourcer til effektivt at overvåge vandniveauerne og kvaliteten af grænseoverskridende vandområder og ved at udveksle data og fremme fælles standarder for dataindsamling mellem partnerlandene med henblik på at øge kompatibiliteten

j) at fremme mellemstatslige og regionale samarbejdsinstrumenter i forvaltningen af vandressourcer med særlig fokus på at sikre en retfærdig fordeling af vand mellem lande og erhvervssektorer og støtte forvaltningsstrukturer på lokalt niveau og på fællesskabsniveau med henblik på at fremme inklusiv beslutningstagning og vandforvaltning

k) at styrke EU's kapacitet til overvågning og tidlig varsling gennem digitalisering og moderne teknologier og styrke overvågningen af vandknaphed og vandrelaterede konfliktrisici på verdensplan, såsom anvendelse af vand og vandinfrastruktur som våben og bevidst afskæring af adgangen til vand, hvilket gør det til en del af konfliktforebyggelsessystemerne i EU-Udenrigstjenestens kriseresponscenter

l) at tilskynde til og finansiere forskning i bæredygtig grænseoverskridende vandforvaltning, vanddeling, samarbejde og innovation, herunder gennem Horisont Europa

m) at udpege en højtstående EU-tjenestemand som EU's særlige repræsentant, der har til opgave at forebygge og løse vandrelaterede konflikter, fremme samarbejde om vand og beskytte vandkilder og -systemer, herunder under væbnede konflikter og i grænseoverskridende sammenhænge

n) at styrke den rolle, som folkeretten og internationale domstole spiller i forbindelse med tvistbilæggelse omkring tværnationale vandområder, med henblik på at sikre klarhed og ansvarlighed for retlige forpligtelser for alle stater, der grænser op til de pågældende tværnationale vandområder;

2. pålægger sin formand at sende denne henstilling til Rådet, Kommissionen og

næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik.

BEGRUNDELSE

Vand er en forudsætning for liv. Adgangen til vand er en menneskeret og en forudsætning for stabilitet og fred.

Imidlertid er vandknapheden stigende. Overforbrug i industrien, overbefolkning og forurening forårsager vandstress på globalt plan, mens virkningerne af menneskeskabte klimaændringer forværrer fænomenet yderligere. Over halvdelen af verdens ferskvandsstrømme løber på tværs af grænserne, og over 150 lande deler grænseoverskridende vandløbsopland. Mange af disse havområder ligger i regioner, som er præget af ustabilitet, klimastress og svage institutioner. Ofte er adgangen til vandressourcer, som deles mellem landene eller internt i landene, ulige som følge af dårlig forvaltning og utilstrækkelige politikker. Dette anerkendes i stigende grad som en drivkraft for skrøbelighed, migration, fordrivelse og en voksende kilde til spændinger, ustabilitet og konflikter i og mellem stater. Selv om denne betænkning har til formål at fremhæve konstruktive måder, hvorpå EU kan forebygge konflikter gennem tværnational vandforvaltning, er det også nødvendigt at bemærke, at aktører i forskellige væbnede konflikter på globalt plan begrænser adgangen til vand med henblik på at udløse humanitære kriser og ødelægger vandinfrastrukturen af taktiske militære årsager.

EU's eksisterende eksterne instrumenter er allerede aktive på området, herunder NDICI – et globalt Europa, Global Gateway og EU's initiativer vedrørende vanddiplomati. Selv om disse instrumenter er velkomne og nyttige, er de ikke i sig selv tilstrækkelige: De skal ajourføres, finansieres bedre og koordineres bedre for at fremme et effektivt regionalt samarbejde, styrke vandforvaltningsinstitutioner og mobilisere holdbare investeringer. Unionens eksterne instrumenter bør også anvendes mere aktivt i partnerskab med EU's medlemsstater og disses finansielle og administrative værktøjer og kapacitet.

Desuden er der et presserende behov for at styrke EU's og EU-Udenrigstjenestens eksterne engagement på området for grænseoverskridende vandsamarbejde ved hjælp af politisk dialog, mægling, diplomatisk opsøgende arbejde, teknisk bistand og kapacitetsopbygning, datadeling, forvaltning af vandområder, fremme af gennemsigtig beslutningstagning og forvaltning understøttet af troværdige institutioner og retlige rammer med særlig vægt på lokale aktører og fremme af inklusiv forvaltning, der tager hensyn til sårbare samfunds og mindretals behov.

En styrkelse af den tværnationale vandforvaltning er en langsigtet investering i stabilitet, konfliktforebyggelse og bæredygtig udvikling. I den forbindelse bør Unionens optræden udadtil i stigende grad anerkende og fremme den strategiske relevans af tværnational vandforvaltning som et centralt instrument til langsigtet konfliktforebyggelse, regional stabilitet, social lighed og menneskers sikkerhed samt til bæredygtig udvikling. Europa-Parlamentets Udenrigsudvalg (AFET) bør sikre, at tværnational vandforvaltning anerkendes som en diplomatisk og sikkerhedsmæssig prioritet i EU's udenrigspolitik – i naboskabs- og udvidelsesregionerne såsom Balkan, MENA og Sahel samt på tværs af Unionens globale engagement.

BILAG: ERKLÆRING OM INPUT

I henhold til artikel 8 i bilag I til forretningsordenen erklærer ordføreren, at han i sin betænkning har medtaget input om forhold, der vedrører sagens emne, som han har modtaget som led i udarbejdelsen af udkastet til betænkning fra følgende interesserepræsentanter, der er omfattet af anvendelsesområdet for den interinstitutionelle aftale om et obligatorisk åbenhedsregister[1], eller fra følgende repræsentanter for offentlige myndigheder i tredjelande, herunder deres diplomatiske missioner og ambassader:

1. Interesserepræsentanter, der er omfattet af anvendelsesområdet for den interinstitutionelle aftale om et obligatorisk åbenhedsregister
2. Repræsentanter for offentlige myndigheder i tredjelande, herunder deres diplomatiske missioner og ambassader

Ordføreren har udarbejdet ovenstående liste på eget ansvar.

Når fysiske personer er identificeret på listen ved deres navn, deres funktion eller begge, erklærer ordføreren at have forelagt de pågældende fysiske personer Europa-Parlamentets databeskyttelsesmeddelelse nr. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), hvori de gældende betingelser for behandling af deres personoplysninger og rettighederne forbundet med denne behandling er fastlagt.

[1] Interinstitutionel aftale af 20. maj 2021 mellem Europa-Parlamentet, Rådet for Den Europæiske Union og Europa-Kommissionen om et obligatorisk åbenhedsregister (EUT L 207 af 11.6.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).